

ვლადიმერ კიკილაშვილი

პირველი ნაბიჯები დიდ გზაზე

ასეთი სათაურით დაიბეჭდა გაზეთ “სამშობლოს” 1988 წლის 31 დეკემბრის ნომერში (№26). დღეს, როდესაც კვლავ დაიწყო საუბარი ქართული ენის ვრცელი და შეძლებისდაგვარად ამომწურავი ბაზის შექმნაზე ილიას სახელმწიფო უნივერსიტეტის თაონობით და გაჩნდა პრეტენზიები პირველობის თაობაზე ამ საქმეში, გვინდა, გავახსენოთ საზოგადოებას, როგორ იწყებოდა ჰუმანიტარული და საზოგადოებრივი მეცნიერებების კომპიუტერიზაცია არამარტო საქართველოსა და მთელ კავკასიაში, არამედ ყოფილი საბჭოთა კავშირის სივრცეში. აქვე მინდა ხაზი გავუსვა იმასაც, რომ ლიტერატურის დამოწმება და მითითება, სტატიის ციტირება და თარიღის აღნიშვნა არათუ სირცხვილია, არამედ აუცილებლობას წარმოადგენს. 2002 წლის ზაფხულში მოსკოვში ჩატარებულ ევროპის კავკასიოლოგთა საერთაშორისო კონფერენციაზე ჩვენ წავიკითხეთ მოხსენება “ფეოდალიზმი პოსტსაბჭოთა სამეცნიერო სივრცეში“, გავიდა თითქმის ათი წელი, მაგრამ სიტუაცია არათუ უკეთესისაკენ, არამედ უარესისკენ შეიცვალა. ქვემოთ წარმოვადგენთ ამონარიდს ჩვენი სტატიიდან, სადაც ნათლად ჩანს, ვინ რას და როგორ ქმნიდა ქართული კულტურის კომპიუტერიზაციის საქმეში. სტატიაში მოხსენიებულია საქართველოს მეცნიერებათა აკადემიის ის დაწესებულებები, რომელთა მცირერიცხოვანი და გაბედული თანამშრომლებიც იღებდნენ მონაწილეობას ამ დიდ საქმეში, მიუხედავად იმისა, რომ ამ დაწესებულებათა ხელმძღვანელებს, რბილად რომ ვთქვათ, არ აინტერესებდათ ის სახელები. გამონაკლისს წარმოადგენს ხელნაწერთა ინსტიტუტი, რომლის დირექტორი აკად. ელენე მეტრეველი არაფერს იშურებდა ახალი იდეის ხორცშესხმისათვის. როგორც ქვემოთ დაინახავთ, მოთავე აღნიშნული სახლისა გახლდათ აკადემიის საინფორმაციო ცენტრი და მისი დირექტორის მოადგილე ბესარიონ გუგუშვილი. კურირებდა, აფინანსებდა და ტექნიკით უზრუნველყოფდა საქართველოს მეცნიერებათა აკადემიის კომპიუტერიზაციის საბჭო, რომლის თავმჯდომარე გახლდათ თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის რექტორი აკად. ნოდარ ამალლობელი, სწავლული მდივანი და მოადგილე ჰუმანიტარულ და საზოგადოებრივ მეცნიერებათა დარგში - ვლადიმერ კიკილაშვილი. პროექტი სრულდებოდა აღნიშნული საბჭოსა და გამოთვლითი ცენტრის ბაზაზე აკადემიის პრეზიდენტის აკად. ალექო თავხელიძის პატრონაჟით. ასე რომ, პრეტენზიები პირველობაზე რომელიმე ინსტიტუტის მხრიდან უსაფუძვლოა. რომაელები ამბობდნენ “ახალი-კარგად დავიწყებული ძველია” მაგრამ ძველს დავიწყება არ უნდა, პირიქით, იმ გამოცდილების ჭკვიანურად გამოყენებაა საჭირო, რასაც ილიას სახელმწიფო უნივერსიტეტი ახორციელებს დღეს.

“დღეს ჩვენს გაზეთში პატარა პოლიგრაფიული ექსპერიმენტია: პირველად საქართველოს პრესის ისტორიაში გაზეთში იბეჭდება სტატია, რომელიც მთლიანად კომპიუტერზეა აწყობილი. დიდი სიამაყით კი ვამბობთ ამ სიტყვას “პირველად” - რა თქმა უნდა, გვიხარია კიდევ, მაგრამ არ შეიძლება გული არ გვწყულებოდეს,

რომ ამ მხრივ ქართული, და მთლიანად საბჭოთა პრესა საკმაოდ ჩამორჩა, რომ ჩვენში გვიან და მძიმედ შემოდის კომპიუტერიზაციის სიკეთე, რომ არა გვაქვს პერსონალური კომპიუტერები, არ არის საჭირო პროგრამები, ტექნოლოგიები, არ არის ლაზერული პრინტერი, რის გამოც ეს სტატია მატრიცულ პრინტერზე დაიბეჭდა და ასოები ამიტომ არის ცოტა მოუხეშავი. ამ ყველაფრის მიუხედავად, რედაქცია იმედოვნებს, რომ დღევანდელი ექსპერიმენტი თანდათან დაიხვეწება, ჩვეულებრივ ყოველდღიურობად იქცევა და მალე, ძალიან მალე, “სამშობლო“, მისი გამოშვების პროცესი მთლიანად იქნება კომპიუტერიზებული.

საყოველთაოდ ცნობილია კომპიუტერიზაციის უდიდესი როლი და მნიშვნელობა უახლესი მეცნიერულ-ტექნიკური პროგრესის პირობებში. ეს მოვლენა უშუალო კავშირშია ენების განვითარების პროცესთან. მისი წინსვლა შეუძლებელია ერის თვითმყოფადობის გამომხატველი და ერთ-ერთი ძირითადი ნიშნის — ენის სპეციფიკის გათვალისწინების გარეშე. და რაკი ენა ერის სულიერი სამყაროს, მისი სიმდიდრის გამომხატველი და მატთანაა, ამიტომ უწინარესად მას უნდა გაეწიოს ანგარიში. კომპიუტერიზაცია, უპირველეს ყოვლისა, ენის სამსახურში უნდა ჩადგეს და მისი გამონატყლების მძლავრ იარაღად იქცეს. მისი საზრიანი გამოყენება მოგვცემს საშუალებას, აღვადგინოთ ქართული ენის შერყეული პოზიციები, პირველ ყოვლისა, ქართულ ეროვნულ მეცნიერებაში, შემდგომ კი ქართული ენის ფუნქციონირების ყველა სფეროში.

ეს საკითხი უფრო დიდი სიმწვავეთ დგება დღევანდელ პირობებში, როდესაც მიმდინარეობს ქართული ენის სახელმწიფო პროგრამის განხილვა და რაკი პროგრამის მოქმედების ჩარჩოები უახლოეს ათწლეულს მოიცავს, ის ფუნდამენტურ ამოცანებს უნდა ითვალისწინებდეს. და ამ ამოცანების დღის წესრიგში დაყენება და გადაჭრა უნდა მოხდეს იმგვარად, რომ საკითხის ხელახლა წამოჭრა აღარ იყოს საჭირო.

დღეს მსოფლიოს ტექნოლოგიურად განვითარებულ ქვეყნებში, და თუნდაც ჩვენში, ენების კომპიუტერიზაციის თვალსაზრისით არსებული მდგომარეობა, ან ის მდგომარეობა, რომელიც ხუთ-ათ წელიწადში იქნება მიღწეული, შეიძლება დავახასიათოთ როგორც ენის ტოტალური, საყოველთაო კომპიუტერიზაცია. ეს კი, პირველ ყოვლისა, იმას ნიშნავს, რომ ენის მთელი დოკუმენტირებული სფერო კომპიუტერის მეშვეობით ფუნქციონირებს. ეს ეხება როგორც საგამომცემლო საქმეს, ასევე მეცნიერული კვლევისა და სწავლების პროცესს, მთარგმნელობით საქმიანობასა და სხვ. კომპიუტერებში ჩადებულია უზარმაზარი მოცულობის ინფორმაცია ტექსტური მასალა, ლექსიკონები, ტექნოლოგია, ცნობარები და ა.შ. ამასთანავე, მთელი ეს ინფორმაციულ-პროგრამული პროდუქტი მოქმედებს როგორც ერთიანი ინტეგრალური სისტემა, რითაც მისი ძლიერება და ეფექტურობა კიდევ უფრო მატულობს. უახლოეს პერიოდში ფართო გაქანება მიეცემა ეგრეთ წოდებული ხელოვნური ინტელექტის სისტემებს და სხვა.

მართალია, ჩვენს ქვეყანაში მიღწეული პრაქტიკული შედეგები ასეთი მნიშვნელოვანი და მასშტაბური არ არის, მაგრამ პრობლემის ტექნოლოგიური და მეცნიერული კვლევისა და საცდელ-საკონსტრუქტორო სამუშაოების თემატიკა და მოცულობა არცთუ ხელწამოსაკრავია. თუმცა კი მნიშვნელოვან გაფართოებას მოითხოვს.

საბჭოთა კავშირის ხალხთა ენების კომპიუტერიზაციის პრობლემებს გასული 5 წლის განმავლობაში მიედევნა ორი საკავშირო კონფერენცია, რომლებშიც მონაწილეობდა რამდენიმე ათეული მეცნიერული კოლექტივის ასობით წარმომადგენელი. ჩატარდა საბჭოთა კავშირის ხალხთა ენების კომპიუტერიზაციისადმი მიძღვნილი ორი საკავშირო თათბირი. მათ შორის პირველი თბილისში, საქართველოს მეცნიერებათა აკადემიის ბაზაზე (თათბირის მასალები გამოქვეყნებულია). ამ ფორუმზე შემუშავებულია ეროვნული ენების კომპიუტერიზაციის ვრცელი გეგმა. მათ შორის ქართული ენის კომპიუტერიზაციის პროგრამა, რომელიც მისი სრული ზომით და დროულად განხორციელების შემთხვევაში საშუალებას მოგვცემს, მნიშვნელოვნად შევამციროთ ჩვენი ჩამორჩენა ამ სფეროში. ამასთანავე საქართველოს მეცნიერებათა აკადემიის ინფორმაციის ცენტრი, ენათმეცნიერებისა და ხელნაწერთა ინსტიტუტებთან ერთად, დაგეგმილია იბერიულ-კავკასიური ენების კომპიუტერული ფონდების შექმნის წამყვან დაწესებულებად. ამ საკითხთან დაკავშირებით უკვე დამყარებულია კონტაქტები ჩრდილოეთ კავკასიის სათანადო რეგიონულ სამეცნიერო-კვლევით ცენტრებსა და დასავლეთ ევროპის რიგ უნივერსიტეტებთან.

ახლა კი მოკლედ იმ უმთავრეს სამუშაოთა შესახებ, რომლებიც შესრულდა, მიმდინარეობს ან დაგეგმილია ქართული ენის კომპიუტერიზაციის მიმართულებით. ასეთი სამუშაოები უკვე ამ ათწლეულის პირველ ნახევარში დაიწყო მეცნიერებათა აკადემიის ინსტიტუტებში, თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტში და სხვა. კერძოდ, საზოგადოებრივ მეცნიერებათა დარგში, სამეცნიერო ინფორმაციის ცენტრში შეიქმნა “ვეფხისტყაოსნის” ტექსტის ბანკი; მართვის სისტემების ინსტიტუტში შექმნილია ქართულ-რუსული თარგმნითი პროცესორი და ტექსტური ინფორმაციის ლინგვოსტატისტიკური სისტემა (ი. ორლოვი, ი. ნადარეიშვილი).

გასული სამი-ოთხი წლის განმავლობაში მუშაობა მნიშვნელოვნად გაფართოვდა:

მეცნიერებათა აკადემიის ინფორმაციის ცენტრმა, ხელნაწერთა, ენათმეცნიერებისა და აღმოსავლეთმცოდნეობის ინსტიტუტებმა ერთობლივად შეიმუშავეს “ქართული ენის კომპიუტერული ფონდის” კონცეფცია. ამ კონცეფციის ფარგლებში იქმნება კომპიუტერული, პროგრამული და ინფორმაციული კომპლექსი, რომელსაც შეეძლება ფართო მასშტაბის სამეცნიერო, საინფორმაციო, სასწავლო და საერთოდ კულტურული ფუნქციების შესრულება და უმთავრესად ორიენტირებულია მასობრივი პერსონალური კომპიუტერების გამოყენებაზე. ამასთანავე, ქართული ენის კომპიუტერული ფონდი სისტემატურად დაკავშირებული და გადაჯაჭვულია ისეთ საინფორმაციო სისტემებთან, როგორცაა ბიბლიოგრაფიული, რეფერატული, ისტორიული ფაქტოგრაფიის, არქეოლოგიური, დემოგრაფიული, ხელოვნებათმცოდნეობისა და სხვა სისტემები, რითაც იქმნება ერის კულტურული მემკვიდრეობის ამსახველი უნიკალური კომპიუტერული კომპლექსი.

დღეისთვის უკვე შექმნილია იაკობ ხუცესის “მუშანიკის წამების” (თ. მარგაიანი, ნ. ენუქიძე, თ. ზალდასტანიშვილი) და ილია ჭავჭავაძის “ოთარაანთ ჭერვის” (ლ. ბინიაშვილი, მ. აშაძე, ქ. დათუაშვილი) სრული ტექსტების ბანკი; აგრეთვე, გენერალური კომპიუტერული ლექსიკონის ფრაგმენტი ამ

ტექსტებისათვის. ეს ლექსიკონი მნიშვნელოვნად განსხვავდება ყველა სხვა ტრადიციული ლექსიკონისაგან, მასში მოცემულია ყველაზე დაწვრილებითი ცნობები არა მარტო სიტყვის შესახებ, არამედ სიტყვის შემადგენელ ერთეულთა შესახებაც, და უფრო მეტიც: “მორფოლოგიური პროცესორის” (ნ. ველიაშვილი) მეშვეობით მას აქვს თვითშევისების შესაძლებლობა. ეს იმას ნიშნავს, რომ კომპიუტერი თვითონ ცდილობს ლექსიკონში შემოსული ყოველი ახალი სიტყვის ანალიზს, მისი შემადგენელი ნაწილების დადგენასა და ბოლოს მათ კლასიფიცირებას. ამ სამუშაოს ერთ-ერთი ინიციატორია აკადემიკოსი ელენე მეტრეველი.

პარალელურად მიმდინარეობს, მუშაობა ქართული ენის “სინტაქსური პროცესორის” შექმნაზე (ლ. ენუქიძე). “სინტაქსური პროცესორის” ამოცანაა ტექსტის სინტაქსური ანალიზი, წინადადების წვერთათვის სინტაქსური მახასიათებლის ავტომატური მიწერა და მათი ლექსიკონში გადატანა.

ამას გარდა, მუშავდება “ქართულ-რუსული ფრაზეოლოგიური ლექსიკონის” კომპიუტერული ვერსია და მრავალდარგობრივი ტერმინოლოგიური ლექსიკონი (თ. მღებრიშვილი, ნ. ბურჭულაძე), აგრეთვე ტექსტებისა და ლექსიკური მასალის ლინგვისტატიკური პროცესორი. მიმდინარეობს მუშაობა მეგრული ტექსტების ანალიზზე (კ. გაბუნია). უკვე შექმნილია ფრაგმენტი იბერიული-კავკასიურ ენათა ენციკლოპედიური აღწერისთვის. ეს სისტემა მჭიდრო კავშირშია ყველა სხვა საინფორმაციო სისტემასთან, რომელიც მოქმედებს “ქართული ენის კომპიუტერული ფონდის” ფარგლებში.

ქართული ენის კომპიუტერული ფონდის ზემოქანმოთვლილი ქვესისტემები გარკვეულ ნაბიჯს წარმოადგენენ აგრეთვე ქართულიდან და ქართულად კომპიუტერული თარგმნის სისტემების შექმნის გზაზე. თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ბაზაზე იქმნება ქართული ენის მანქანური ფონდი რიგი ლექსიკონის შემცველობით.

რა თქმა უნდა, ყველა ეს სამუშაო ერთბაშად არ შესრულებულა. ამ სამუშაოთა ასეთი ფართო მასშტაბით გაშლის წინაპირობას წარმოადგენს რამდენიმე სისტემა, რომლებიც შეიქმნა მეცნიერებათა აკადემიის ინფორმაციის ცენტრში.

პირველი კომპიუტერული საინფორმაციო სისტემა, რომელიც ქართული მეცნიერული აზრის საგანძურად შეიძლება მივიჩნიოთ, გახდა დოკუმენტური, ანუ ბიბლიოგრაფიული ბანკი. ამ ბანკის შექმნა დაიწყო ჯერ კიდევ 1979 წელს საქართველოს მეცნიერებათა აკადემიის საზოგადოებრივ მეცნიერებათა დარგში სამეცნიერო ინფორმაციის ცენტრის მიერ (თ. გოგიშვილი, ნ. ოქრუაშვილი). აქ თავმოყრილია საქართველოში საზოგადოებრივი და ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა დარგში ქართულ, აფხაზურ, ოსურ, რუსულ და სხვა ენებზე გამოქვეყნებული ნაშრომების ბიბლიოგრაფიული აღწერილობა, რეფერატები ან ანოტაციები და საძიებო ტერმინები თუ კოდები.

მომხმარებლისთვის უფრო ხელმისაწვდომი რომ გამხდარიყო, ინფორმაცია პარალელურად ქართულ და რუსულ ენებზეა, ამიტომ მისი გამოყენება შეუძლიათ საქართველოს ფარგლებს გარეთაც. აღსანიშნავია ისიც, რომ ინფორმაციის სტრუქტურა და ფორმატი შეესაბამება საბჭოურსა და საერთაშორისო სტანდარტებს.

უკანასკნელი წლების განმავლობაში შექმნილია ამ სისტემის მიკროკომპიუტერული ვერსიაც და მისი ინფორმაციით შევსებას შეუდგა ხალხთა მეგობრობის მუზეუმი (რ. მირიანაშვილი).

ამჟამად დაწყებულია მუშაობა, აგრეთვე, ხელნაწერთა ინსტიტუტში დაცული მრავალი ათასი ხელნაწერის აღწერილობის კომპიუტერული კატალოგის შექმნისათვის. კატალოგში იქნება ცნობები ხელნაწერის ავტორის, შინაარსის, შექმნის თარიღის, მისი ისტორიის, მასალის, დაცულობის, ილუსტრაციებისა და სხვათა შესახებ. ამას გარდა, ხელნაწერთა და აღმოსავლეთმცოდნეობის ინსტიტუტები ინფორმაციის ცენტრთან ერთად მუშაობენ ქართული სამართლის ძეგლების შინაარსობრივი აღწერილობის ბანკის შექმნაზე (მ. სურგულაძე, თ. აბაშიძე, გ. ბერაძე, გ. ჟორჯოლიანი).

საქართველოში გამოცემული მეცნიერული ლიტერატურის შესახებ არსებული ინფორმაცია და აგრეთვე ინფორმაცია საქართველოს გარეთ არსებული იმ დოკუმენტებისა, რომლებშიც ასახულია საქართველოსა თუ ამიერკავკასიის საკითხები, თავმოყრილია მოსკოვშიც, საკავშირო მეცნიერებათა აკადემიის საზოგადოებრივ მეცნიერებათა დარგში სამეცნიერო ინფორმაციის ინსტიტუტში. ამ მასალის შევსება და მოხმარება ხდება ტელეკომუნიკაციური ქსელის მეშვეობით.

ქართველი ხალხის კულტურული მემკვიდრეობა მრავალფეროვან არქეოლოგიურ მასალაშიც აისახა. მისი სიმრავლე სირთულეებს უქმნის არქეოლოგებს მასალის დამუშავებისა და სისტემატიზაციის პროცესში. სწორედ ამიტომ, აკადემიკოს ანდრია აფაქიძის ინიციატივით, 1981 წლიდან ინფორმაციისა და არქეოლოგიის ცენტრებმა საქართველოს სახელმწიფო მუზეუმთან ერთად დაიწყეს არქეოლოგიური და სამუზეუმო ინფორმაციის კომპიუტერიზებული ბანკის შექმნა. ამჟამად უკვე მუშავდება ინფორმაცია ჭურჭლის, ნუმიზმატური მასალისა და პალეოლითური იარაღის შესახებ (ი. გაგოშიძე). დამყარებულია მჭიდრო თანამშრომლობა უმსხვილეს საბჭოთა არქეოლოგიურ ცენტრებსა და მუზეუმებთან.

არქეოლოგიური და სამუზეუმო ინფორმაციის კომპიუტერიზებულ ბანკში ყოველი საგნის შესახებ აღნუსხულია ცნობები მისი დაცვის აღმოჩენის ადგილისა და თარიღის, ზომების, დეკორის, მასალისა და სხვა მახასიათებელთა მიხედვით. ეს კი საფუძველია მრავალასპექტიანი მუშაობისათვის.

თუ არქეოლოგიური და სამუზეუმო ინფორმაციის ბანკში დაცული მასალა ნივთიერ კულტურასთანაა დაკავშირებული, ისტორიული ფაქტოგრაფიის ბანკში დაცულია ის ცნობები, რომლებიც უპირატესად მრავალსაუკუნოვან ქართულ ხელნაწერებშია მოხსენებული. აქ აისახება ინფორმაცია პირთა, მოვლენათა, ადგილთა, საგანთა, არქიტექტურულ ძეგლთა, სახელმწიფოთა და ეთნოსთა შესახებ. ამ ბანკის შექმნაში მონაწილეობენ ისტორიისა და ხელნაწერთა ინსტიტუტები, ხალხთა მეგობრობის მუზეუმი და ინფორმაციის ცენტრი (მ. დუმბაძე).

მსგავს სისტემას ქმნის ქართული ხელოვნების ისტორიის ინსტიტუტიც, მაგრამ მხოლოდ არქიტექტურული ძეგლებისას. ყოველი ძეგლის შესახებ კომპიუტერებში დაცული იქნება არა მარტო ფაქტოგრაფიული ხასიათის აღწერები, არამედ ძეგლის ვიდეოგამოსახულებაც; ფაქტობრივად შეიქმნება ქართულ ხუროთმოძღვრულ ძეგლთა სრული ვიდეოოცკა. ამ სისტემის ბაზაზე

აიგება ქართული კულტურის კომპიუტერული სასკოლო სასწავლო კურსიც (თ. დევიშვილი, თ. დვალი).

ერთ-ერთი აქტუალური პრობლემა, რომელიც უახლოეს ხანში უნდა გადაიჭრას, ესაა საქართველოს მეცნიერებათა აკადემიის გამომცემლობისა და სტამბის აღჭურვა უახლესი კომპიუტერული ტექნიკითა და შესაბამისი პროგრამულ-ინფორმაციული სისტემებით, რომლებსაც ექნებათ მრავალფეროვანი, ლამაზი და ეკონომიური ქართული შრიფტი. ეს, ერთი მხრივ, მნიშვნელოვნად გააიფებს და დააჩქარებს ნაბეჭდი პროდუქციის გამოშვებას, მეორე მხრივ კი, შეავესებს სრული ტექსტის ბანკებს სხვადასხვა ტიპის ინფორმაციით. მნიშვნელოვანია ისიც, რომ ამ გზით გამართვდება ხელახალი თუ შესწორებულ-შეესებული გამოცემების განხორციელება.

ამ პრობლემის გადასაჭრელად უკვე გადაიდგა პირველი ნაბიჯები. გამოთვლითი ტექნიკის სამეცნიერო საბჭოს თანამშრომლები და საქართველოს მეცნიერებათა აკადემიის სტამბის დირექტორი რევაზ გრიგოლია მუშაობენ კომპიუტერით ტექსტის სწრაფი მომზადებისა და მისი საბეჭდ მანქანაზე გადატანის საკითხებზე.

ყველა ის საინფორმაციო ბანკი, რაც გაერთიანებული იქნება ზემოხსენებულ სისტემაში, იძლევა საშუალებას ერთი რომელიმე საკითხის შესახებ არსებული ინფორმაცია შევავსოთ სხვადასხვა ბანკიდან. ვთქვათ, თუ ტექსტში შეგვხვდა „სვეტიცხოველი“, ჩვენ შეგვიძლია მივიღოთ სრული ინფორმაცია მისი არქიტექტურის, ისტორიის, აღმშენებლის, დღევანდელი ფუნქციონირების, გეოგრაფიის, მასთან დაკავშირებულ პირთა, თარიღთა, ამ სიტყვის შემცველ ტექსტთა ყოველმხრივი ანალიზის შესახებ. ვნახავთ ვიდეოინფორმაციასა და სხვა. ამ ცნობების ამოკრება მოხდება სხვადასხვა საინფორმაციო ბანკიდან ავტომატური საძიებო ოპერაციების ჩატარებით.

მნიშვნელოვანია და ამიტომ საგანგებოდ უნდა აღინიშნოს, რომ ყველა ზემოთ ჩამოთვლილი სამუშაო სრულდება საკუთრივ საზოგადოებათმცოდნეთა და ჰუმანიტართა მიერ, რომლებმაც უმოკლეს ვადაში შეისწავლეს და შემოკმედებითად იყენებენ კომპიუტერულ ტექნიკასა და პროგრამულ სისტემებს. საქართველოს მეცნიერებათა აკადემიის ათზე მეტი სამეცნიერო დაწესებულების თანამშრომელთაგან შეიქმნა ენთუზიასტ კონსტრუქტორთა ჯგუფი, რომლის წევრები უმთავრესად საზოგადოებრივ საწყისებზე ასრულებენ დიდი მოცულობის რთულ სამუშაოს.

“ქართული კულტურის კომპლექსური კომპიუტერული ბანკის” შექმნაში მრავალი დაწესებულება და სპეციალისტი მონაწილეობს. ამ სამუშაოს სათავეში უდგას საქართველოს მეცნიერებათა აკადემიის პრეზიდენტი, აკადემიკოსი ალბერტ თავხელიძე. მისი მითითებით შეიქმნა გამოთვლითი ტექნიკის სამეცნიერო-ტექნიკური საბჭო, რომელსაც ხელმძღვანელობს აკადემიკოსი ნოდარ ამაღლობელი. საბჭო მოწოდებულია კოორდინაცია გაუწიოს ყველა შესაბამის სამუშაოს.

ბოლოს, გვინდა მადლობა მოვახსენოთ გაზეთ „სამშობლოს“ რედაქციას, რომელმაც მოგვცა საშუალება ჩვენი ზოგიერთი ჩანაფიქრი პრაქტიკულად განვევხორციელებინა მის ფურცლებზე ექსპერიმენტის სახით.

აქვე გვინდა „სამშობლოს“ მეშვეობით მივმართოთ უცხოეთში მცხოვრებ ჩვენს თანამემამულეებსა და ქართველოლოგებს, მონაწილეობა მიიღონ „ქართული კულტურის კომპიუტერული საგანძურის“ (თეზაურუსის) შექმნასა და განათარებაში.

ლიტერატურა

აკეკისიურ ენათა ხმოვანთა სიგემის კომპიუტერული ბანკი, სტაგია, თსუ
 ahalcixis filialis შრომები, 2000 წ., ახალციხე, ქართულ ენაზე, 41 - 44.

Абхазский язык, Отдельное издание, 2001, Тбилиси, На русском языке, 1 – 14.

Компьютерное описание Иберийско – кавказских языков, Монография, Компакт – диск, (тиражирование НПБ), Грузии, 2001, Тбилиси, На русском, английском и грузинском языках, 300 Мб.

Компьютерная Энциклопедия Иберийско – Кавказских языков (Рабочая модель), Тезисы Международная конференция по библиотековедению, 2000 г., Крым, На русском языке, 468 – 469.

Некоторые вопросы диалектологического деления сванского языка, Тезисы, Конференция посвященная 110 летию Н. Трубецкого, 2000 г., Москва, На русском языке, совместно с И. Чантладзе, 83.

Некоторые аспекты развития компьютерной энциклопедии по кавказоведению, Тезисы, Конференция посвященная 110 летию Н. Трубецкого 2000 г., Москва, На русском языке, совместно с И. Рахмаковой, 47.

Новела Г. Робакидзе о Шамиле – реальность и фантазия, Статья, Чвени мцერლობა, № (еженедельное литературное обозрение), 2001, Тбилиси, ქართულ ენაზე, 10, (0,3 პ.ლ.).

Поисковая компьютерная система административных единиц Кавказа, (База данных), Статья, Кавказский вестник, № 1, 2001, Тбилиси, На русском языке, 216 – 228.

Поисковая компьютерная система административных единиц Кавказа (Расширенный проект Базы данных), Расширенный проект Базы данных, Компакт – диск (тиражирование НПБ) Грузии, 2001, Тбилиси, На русском и английском языках, 2 Мб.

Проект создания базы данных грамматического описания картвельских и кавказских языков, Тезисы, Конференция посвященная 110 летию Н. Трубецкого, 2000 г., Москва, На русском языке, 47 – 48.

Проект создания Базы Данных по статистике и картографии Кавказа, Статья, Кавказский вестник, № 2, 2001, Тбилиси, На русском языке, 275 – 277.

Россия – Кавказ: Новые издания – взгляды (анализ изданий Фонда им. А. Сахарова), Статья, Чвени мцერლობა, № (еженедельное литературное обозрение), 2001, Тбилиси, შАТИЦა Дნაჟა, 10(0,2 პ.ლ.).

Система гласных Иберийско – кавказских языков (компьютерное описание), Статья, Кавказский вестник, № 3, 2001, Тбилиси, На русском языке.

Статистические данные кавказа в российских периодических изданиях XIX и начала XX века, Тезисы, Международная конференция по библиотековедению, На русском языке

Computer Encyclopedia for Caucasian Studies(Ibero – Caucasian Languages), Тезисы, X Международный коллоквиум Кавказоведов Европы, 2000 г., Мюнхен, На русском языке.

Computing Thezaurus of the Ibero-Caucasian Languages Тезисы Конференция: Иберийско – Кавказские языки с типологической точки зрения, 1988 г., Тбилиси На английском языке,совместно с В. Гугушвили, 93 – 94.

VLADIMER KIKILASHVILI

FIRST STEPS ON HARD WAY

Computerization program of humanitarian and social sciences was made in 80s of XX century, by the informational centre of the academy of sciences. The chairman of computerizing board was Dr. N. Amaglobeli the former rector of Tbilisi State University.

Computerizing has a significant role in the circumstances of new scientific-technical progress. This occasion is in direct contact with the process of the language development. Computerizing should do the favor to languages and become the strong weapon of its expression. The reasonable usage of it, is the supporting facility of developing Georgian national science.

In the period of Soviet Union two inter union conferences were dedicated to the problems of computerization. The informational centre of the scientific academy of Georgia formed the large plan of computerization of Georgian language. Also, forming the computerized funds of the languages of Iberia and Caucasus is planned.

In this direction the text banks of “Vepkhis Tkhaosani” (tiger skinned), “Shushanikis Tsameba” (torture of Shushanik), “Otaraant Kvrivi” (Otaraant widow), and Georgian-Russian translating processor.

During last years the work became significantly widen – informational centre of scientific academy, institutes of manuscripts, linguistics oriental studies made the general conception of “computerized fund of Georgian language”, which supports to create computer, programming and informational complex, which will be able to have the scientific, studying and cultural functions in a large scale. Working on “Syntactic processor of Georgian language” and “Georgian-Russian dictionary of phrases” is in a process.

Computerized system-documental or bibliographic bank is considered to be the treasure of Georgian scientific idea.

One of the actual problems, which should be solved is equipment the print house of scientific academy with new computer technology and appropriate informational systems.